

ADATOK.

ERDÉLYI SZÁSZFÖLDI DÉZSMAUTASÍTÁSOK 1692-BÖL.

I. A viczedézmások részére.

Instructio vicedecimatorum processus Saxonicalium.

Noha kinek-kinek becsülete és kötelességének jó lelki ismerettel való értelme minden hivatalát illető dolgok viselésében elégséges instructió lehet, mindazonáltal hivatalának jó módjával való alkalmaztatásában vigyázzon ez ide alább következő punctumokra.

1. Az istenes józan élet kiváltképen való jó segéde lévén minden dolgok rendes viselésének, magát azokban gyakorolja, és mindenekhez az ő állapotjuk szerint becsülettel alkalmaztassa, hogy hivatala annyival is inkább nagyobb becsületére szolgáljon.

2. Az időhöz képest az nemes ország rendelése azt kívánván, hivatalának követelésére mostan mindjártást reá bizattatott processusába kimenvén, az városokon és falukon külön külön az praedicatorok és bírák előtt instructióját olvassa el, juxta appr. compil. pars. 3. tit. 410. art. 1. és comp. constit. pars 2. tit. 4. art. 1. sub poena fl. 12. Az régi mód tartás szerint az folnagyokat polgárokkal együtt érkeztetve meg, az mindenféle dézmának igazán való kikeresésére, vételére, igaz quartálásra, és az fiscus dézmája körül kívántató jó gondviselésre sub poena fl. 12 adjanak, akkor az határt megtiltsa, az porgolátok és szőlőgyepük megcsinálása fölött parancsoljon, az bárány dézmáról mindjártást hitelesen disponáljon, az juhos emberek el ne szökjenek, de míg meg nem javulnak, ne adminisztrálja addig a bárányokat, annak idejében pedig a kecske ollókat az ur főadmisztrátor uram számára adminisztrálja, a kecskeolló-váltó pénzzel együtt. Határ kerülőket állítván maga is a bírákkal az ő felsége hasznára való dolgokban egyetértvén, ha hol tilalmas rontás történik, az marhákat behajtván, ne sarczoltassák, hanem az öregit pro denar. 2. az apraját pro den. 1. váltságán kiadják, ha pedig kárt becsülni szükséges, kövessék, és törvény szerint igazítván, az kiket illik, contentáltasson, az fiscus kárát is refundálni megkívánván, juxta ap. con. p. 3. tit. 33. Art. 1. et part. 5. edict. 13. sub poena fl. 24.

3. Az szorgalmatos gondviselés szüntelen megkívántatik ugyan, de sz. György nap után a processusából távozzatik, az ő felsége hasznára való szorgalmatos vigyázást bizván az hites emberekre, és ottan ottan maga is oda tekintvén, ha mi fogyatkozásokat veszen észben, rendes orvoslását kövesse, a gabona pedig zsendülvén, és a szőlő is virágozván,

gyakortabban a processusában legyen, és köteles hivatalára nagy szorgalmatossággal vigyázzon.

4. Nem szükséges, sőt tilalmas lévén, sokad magával, feles lovakkal a processusában ne kvártélyozzon, szolgástartól viselje hivatalát két lóval, és szolgájára vagy másra derék dolgot ne bizzon, maga lévén köteles az hivatalra, a premendában való abusust is eltávoztatva juxta comp. con. part. 2. tit. 4. elégedjék meg ebédjére és vacsorájára is külön külön két két tál étellel és egy ejtel borral. Juxta const. anni 1673. art. 7. Három lovára pedig egy egy véka zabot kívánhat napjában azon faluban, melyben legyen, a többit ne terhelje sub poena fl. 24.

5. Eljövén a dézmálásnak ideje, valamely falu határán a gabonaaratást a szegénység elvégezvén, dézmalni hijja, késedelem nélkül elmenjen, és a papot, hites bírakat melléje vévén, dézmáljon, a papnak igaz quartáját nyil szerint kiadván, akkoron történhető fiscus kárát hűségesen távoztassa, betakaritását a fiscus dézmájának kár nélkül kövesse, annak idejében a szegénységen az határt is felszabadítván sub poena fl. 28, a dézmálásért pedig vagy határ felszabadításáért semmit se kérjen, se vegyen, mesterséggel is, sub poena fl. 12 ne kívánjon, arról őket el is szoktassa.

6. Reá vigyázzon a dézmálásakor, hogy a kalangyák rakásiban, vagy a dézmának a egyéb gabonának is hir nélkül elhordásában sőt egyéb iránt is, valami szinek alatt a fiscus dézmájában kár ne essék, és ha valamint afélében vagy egyéb csalárdságban is megtapasztal, törvény szerint persequálja, büntesse is, a birságnak és egyéb contrabontnak két részét fiscus, harmadik részét pedig maga számára fordítván, de az ilyen casusban a fiscust valami szinek alatt ne defraudálja, hanem kövesse a rendet ratiocinálván az olyan proventusról is, sub poena fl. 40, az ilyen törvényekben, ha kívántatik más falubeli bírakat is adhibeálhat, hiteles testimoniumokkal a birság vagy contrabont provenust is bizonyítván, de hir és annuentia nélkül senkivel se concordáljon, sub poena fl. 24.

7. Ha valamely falu határát, vagy valamely emberek dézmáját egészen, vagy csak valami részét, idevaló fejedelmek bizonyos ideig (mivel örökösen nem is lehet) juxta app. con. par. 2. tit. 3. art. 1. engedte, vagy valamely becsületes hívének inscriptióban conferálta, sőt ha kiket az articulusok dézma adástól immunitáltak volna is, juxta app. con. 3. par. 3. tit. 410 art. 3. et par. 5. edict 12 (az mineműek az folnagyok is, kik dézmát adni nem tartoznak), azokat a dézma adásra ne kényszerítse; tartván magát az ő nagyságok kegyelmes cessatiojokhoz, melyekből mindazáltal ratiója mellé igaz párt kívánjon, cum testimonio, egyébiránt másoktól mindenektől indifferenter és mindenféle mezei leguminákból, borokból, bárányokból és méhekből, az igaz dézmát fiscus számára megvegye, az ecclesiákhoz és parochiákhoz való örökségeket megvizsgálván, melyekben kivált az oláh falukban és papok között sok akadályok szoktanak lenni, melyekben ha inpingál, incurrál in fl. 40, mivel immobile bonumokat az ecclesia cum exemptione nem birhat, avagy csak ab anno 1655. juxta app. con. par. 1. tit. 1. art. 10. et tit. 6. art. 2., az bárányoknak, és méheknek tizen alól lévén váltója den. 2,

8. Lehetnek pusztá falu helyek is a processusban, de ha colálják.

és egyéb iránt hasznát veszik, azoknak dézmáját is, vagy egyéb haszonnak illendő böcsitkedvezés nélkül megvegye, juxta app. con. par. 3. tit. 4. ar. 6., akitől illik, ha idegenek lesznek is egyébiránt ha ki efélében csalárdkodik, a fiscus jussát ki nem adván, juxta app. con. par. 3. tit. 4. art. 4. az articularis poenában incurral, procedálván ellenek azon articulusban megirt mód szerint.

9. Noha kikí a dézma adó helyen való majorságból igaz dézmával tartozik, juxta app. con. par. 2. tit. 10. art. 5., mindazáltal a dézmát nem válogatván, hanem elegendőleg vetesse ki, juxta app. con. par. 2. tit. 10. art. 1, eziránt is a fiscus kárát távoztatni igyekezzék, sub poena fl. 12.

10. Midőn valami gabona dézmálást elvégeznek, ott mindjárt, amint hogy egyéb dolgoknak szükséges fiscus számára járandó dézmának számáról hitelesen tudósítani el ne mulassa, és midőn mindeneket betakarított, hiteles extractust küldjön, eziránt való fogyatkozását vagy késedelmit com poena fl. 24. suppleálván. Melyhez hépest elszállításáról való dispositiót kövesse, senkinek semmit commissió nélkül nem erogálván, eféléknek duplás poenája alatt, elszállításában pedig a dézmának késedelmét, és egyéb rendeletlenséget eltávoztasson, sub poena fl. 40.

11. Nagy hűséget és szerény szorgalmatosságot kíván a gabonának elcsépelletése, melyben kívánatos kötelességét, jó lelkiismerettel követi, hogy a csépelletés alkalmatosságával az már betakarított gabonában kár ne essék, a cséplő rész kiadását az időhöz keltevéen alkalmaztatni az nemes ország rendelése szerint, juxta app. con. par. 2. tit. 10. art. 3., ez iránt speciális dispositiót sollicitáljon, de valami kétséges szinek alatt azt, vagy abból magának vagy másnak ne fordítson. Az len és kender készíttetését is pedig nem felében, hanem igazságosan abból is, az hol jó szokás volt a tizedét kiadván, efélék iránt comperiálendő fogyatkozásiért in poenam fl. 24. incurral.

12. Az gabona eresztésnek mivoltáról, hogy idején tudósítson, két vagy három kalangyát elegendőleg próbára elcsépelletvén, de ha a mérésben a gabona meghaladja a próbát, el ne titkoljon benne semmit, hanem egészen fordítsa fiscus számára, a cséplött buzának ugy a szerűnele, utolját külön külön rostáltassa a próba buzát is köziben elegyítvén, és ha mi ucsuja a gazos, rossza, aljával együtt, azt is a portól megszeleltetvén, egész 16 kupás vékával színültig, elütve, mérésse fel sub poena fl. 12. toties quoties az ellen cselekedni comperiáltatik, arról való dispositió szerént elszállítását is kövesse, ut supra doceálva a gabona eresztésről is mindenütt sub poena fl. 24.

13. Az mezei gabonák körül való szorgalmatoskodás közben, ha hol vannak, a szőlő hegyekre is legyen szorgalmatos gondviselések, idején hiteles szőlő pásztorokat állítván a bírakkal együtt, kiktől is tilalomban legyen a szőlő vesztegetése, és az mustcsinálás, melyben ha comperiáltatnak, törvénnyel keresse és prosequálja, a poenát is exequáltatván rajtok a bírakkal együtt, midőn pedig a szedést rendszerint elkezdik, vigyázzon arra is, hogy a mustnak beszűrése tisztán, és tiszta edényekben legyen.

14. Betakarítván ahol terem a borokat pinczékben, a papot és hites bírakat vegye maga mellé, és kinek kinek borait pinczéjébe istáppal

méresse, vagy hiti szerint a gazdától menjen végére a veder számnak, és a szerint az igaz dézmát vegye ki fiscus számára, 40-es vagy kisebb hordókban töltvén, a fiscus részét igaz 8 kupás vederrel, mely szerint czédelülazza meg is az hordókat, a praedicátorral együtt magával a dézmással, különben való hordó continentiáját cum duplo fizeti meg. Subscribálják az hordók czédelüláját, buza méréskor is, testimoniumot adván akkori és azután való minden csalárdkodás nélkül, sub poena fl. 40. egyébként az iránt való defektust is maga meg ne fizesse juxta com. con. per. 2. tit. 4. art. 4., és jó gondviselés alatt hagyván a bárányoknak számáról is tudósítván, és az elszállításról való dispositiót kövesse, az iránt lehető excessust vagy vétket távoztatván sub poena fl. 40.

15. Hogy penig a bordézmálásban is meg ne csalatkozzék, hirdesse meg a borai elvesztése titalma alatt, senki is birák pinczejárás előtt sem egy sem másokra nézve el ne adjon, se ő borral, csigerrel, vagy vízzel meg ne elegyítse, hanem valamit és mennyit adott Isten, tartsa meg a dézmálásra tisztán és fogyatkozás nélkül, amint hogy a gabonát is vagy annak valami részét elvinni hir nélkül a többinek elvesztése alatt, hasonlóképen a csóvát is megváltoztatni ne merészelje.

16. Midőn aztán processusában annak módja szerint és idejébe mindenféle őszi és tavaszi, buza, gabona, és egyéb tavaszi legumen. bor, bárány és méh dézma elvégeződik a fiscus részéről, a biráktól pedig és papoktól a fiscus számára járandó, mindenféle dézmáról, a cséplő résszel együtt, igaz mérték és szám szerint hiteles testimonialist vegyen, azokat ratiója mellé producálja, minden suspitió, correcta, vagy vakorítás nélkül sub poena fl. 12 et liquidanda ea parte rationis.

17. Midőn a dézma elszállításról való dispositiót elveszik, vagy annak előtte is, a dézma messze való szállításával a szegénységet ne ijessze, hanem processusabéli főtisztek consensusából tegyen rendelőt a szekerek, és szekerek mellé kivántató polgárok rendiről, ha maga hová nem mehet, noha igyekezzék maga is jelen lenni nagyobb hitelnek okáért, hogy annyiival is inkább efélékbeli panaszt eltávoztathasson, sub poena fl. 40., és az hová mit szállított, azon polgárok előtt igazságosan felméréstvé, vegyen hiteles quietantiát ratiója mellé. Borokat is adja akkor, megkóstolván s töltetvén, és ha mi fogyatkozás akármi dézmában is találtatik, együtt igazítsa a polgárokkal, juxta comp. con. par. 2. tit. 4. art. 4. Tovább osztán processusában nem kvártélyozván hanem minden dolgait usque ad 1. Decembris eligazítván, processusából távozzék, alioquin ha miről ratiója mellé nem producál, cum duplo fizeti meg.

18. Gyakorta esett aféle alkalmatosságokra nézve, rendelőt tett a nemes ország arról is, hogy a dézma elszállításának alkalmatosságával az szekerek sem magok, sem marhájok, akár melyik határ vagy városban, vagy faluban is, semmi kárt ne tegyenek, pergolatokat, és egyéb kerteket is ne vesztegessenek, vigyázzon azért, hogy a polgárokkal együtt efélék miatt kár és büntetés ne kövesse, juxta app. con. part. 5. edict. 7.

19. Sokaknak alkalmatosságokra nézve a kereszténypénz, ászok, főszerszámok, penna, kéve, bor, juxta app. con. part. 5, edict 11. a szabados, vagy egyéb tisztbeli emberektől való honorarium, app. con. edict. 15. A köztök való majorkodtatás, comp. con. part. 2. tit. 4. art.

4. edict. 15. Pénzeknek kölcsön való kiadása, abusust hozó honoráriumokra nézve, comp. con. part. 2. tit. 4. és holmi egyéb insolentiájok is, app. con. part. 3. tit. 4. art. 5. et app. con. part. 2. tit. 4., sőt a postalovakon való járás is, (noha a fiscus dolgában megteheti) anno 1671. art. 23. neheztelvéen magok marháinak határokon való tartását, sőt egyéb akaratok és instructiójok ellen való insolentiákat is, vigyázzon azért maga becsületire, hivatalát is instructiója szerint kövesse, hogy becsületinek megoltalmazásával az articularis poenát eltávoztathassa, egyéb iránt, ha ki jóakaratójából mit ád, az nem controvertáltatik, csak ne legyen szines mesterségek alatt.

20. Noha az iránt való régi rendtartás megváltozott, mindazonáltal mégis a fiscusnak ez iránt való jussa, bizonyos modalitással az eladó viasznak, és méhnek fiscus számára való tartozásában, app. con. part. 5. edict. 36. az ... ok is hasonlóképen app. con. part. 5. edict. 18. sem hagyatott, ez iránt azért alkalmaztassa magát, tudósítván jó idején, ahhoz képest veendő resolútiót kövesse, az szegénység kára nélkül, meghirdetvéen mindenütt, senki afélet addig el ne adjon, míg a fiscus részéről resolútiója nem lészen.

21. Magával hordozza az hivatalnak mivolta, a keze alatt s hivatalában forgó s forogható bonumokról való számadást, magát ugy alkalmaztassa, hogy valahonnan és valami dézmának akárki, minden személyválogatás nélkül tartozzék, jó lelkiismerettel felezirkálja, minden kedvezés nélkül felvegye, reá gondot viseljen, annak idejében a dispositió szerint az alább való ususig és egy pénzig adminisztrálja, minden perceptumokról, adminisztrációkról és erogatiókról írott ratióját exhibitáltatván, karácsony előtt két héttel examenre beadja, sub poena fl. 24, az dolgokban intressátus hiteles nemes emberektől vett, az dolgoknak valóságáról írott, igaz testimoniumokkal, comissiók és quietantiákkal, relatiókkal legitime expediáltatott annuenciális leveleknek párjaival együtt, sub poena fl. 24. és ha mi difficultások lesznek benne, azoknak eligazitására, és ha mi liquidáltatik, mox et de facto kívántató megfizetésére is, sub poena fl. 40, tempore et loco censurae compareálván, vegyen absolutiót, sub poena fl. 40, alioquin reversalisa szerint vetetődik executióban dolga.

Minthogy ember irásban mindent ki nem adhat, tehát szükség, hogy a dézmás a dolgokra szorgalmatosan vigyázzon, az idővel a szükséghez képest következő alkalmatosságokról tudósítson, hogy idővel instructiójában nem volt, azzal magát ne menthesse, az mikor illik, s kívántatik, tudósítván, s azzoképest veendő válaszához magát alkalmaztatván, ratióját azzal igazítsa, és lelkiismeretét is csendesítse. Isten pedig minden jóra segítse.

Observatio.

Magát mindenekhez illendő becsülettel alkalmaztatván, mind maga kárát, s becstelenségét, mind pedig mások busulását eltávoztathatja, egyébaránt, ha vagy instructiója ellen, vagy pedig conperiáltatott hivatalát illető dolgokra nézve, vagy excessusra nézve, vád, panasz, vagy fogyatkozási censurára bocsáttatnak, akkor mind az itt specificált, mind pedig az elmulatott panasz, a dolog mivoltához képest jó lelkiismerettel alkalmaztatnak, de maga készületlenségét certificáció, exmissió, vagy egyéb

mesterséggel ne biztassa, haszna nem lészen, hanem ez lészen egész regulája magaviselésének, alkalmaztassa magát Isten kegyelméből mindenekhez becsülettel és jó lelkiismerettel rendes praebendáján. s proven-tusán kívül a szalma ára is fizetésül rendeltetett ő kegyelmének, melynek kalangyáját két pénznel tartoznak megfizetni. Item naponként terjedő panaszoknak materiája, kívánván orvosolni azt is, semminemű élés, vagy honoráriumok adásra a szegénységet ne kényszerítse, ne rongálja és verje, ha ki mit vét büntesse törvénnyel, és ha holmi jó-akarattal kedveskednek, abból principálissának is kedveskedhetik, egyébiránt erőszakos cselekedetei kárára fordulnak. Datum etc.

II. A dézsmabérletek behajtói részére.

Instructió arendorum perceptorum.

Noha kinek kinek becsülete és kötelességének jó lelki ismerettel való értelme, hivatalának követésére elégséges instructiója lehetne, mindazáltal, hogy magát mindenekben jó módjával alkalmaztassa, im ez punctumokra vigyázzon.

1. Hogy reversalisa és instructiója szerint való hivatala, akiknek illik, mindeneknek tudtára lehessen, a nemes vármegye gyűlésén, vagy a tisztek ő kegyelmek előtt, becsülettel jelentést tegyen, azonban az nemes vármegye tetszéséből az arenda beszolgáltatására és szedésére rendeltetett bizonyos helyen az ő idejében jelen lenni kötelességének tartsa, alioquin magára következő kárának oka maga lészen, juxta app. con. part. 3. tit. 4. art. 2. Az árendás falukat pro meliori esse perlustrálja, és regisztrálja, és az falusbiráknak a dolgot jelentse meg, tudhassák azok is az urak részéről való árendára nézve magokat alkalmaztatni, a tilalmas határ őrzése fölött is disponálván, ottan ottan meg is látogassa, hogy valamint a fiscus jövedelme el ne vesszen, vagy titkol-tassék maga kárára.

2. Az árendás helyekről és azoknak szokott árendáiról írott regestrumot is azon nemes vármegye székin publikálja, juxta app. con. part. 3. tit. 4. art. 1, és ha abban valami difficultatit, kötelessége szerint tudósítson volta szerint a dologról, hogy az úr főarendátor úram succursusa által is orvoslása lehessen.

3. Az árenda vagy dézma adó helyek némely helyeken sok részekre bízván minden megkülönböztetés nélkül azokat részenként a possessorokkal együtt, avagy a possessorok nevekkel együtt, jó lelkiismerettel a bíraktól hitek szerint megtudakozván felírja, meghagyja a gondviselőknek, az árendára jó idején viseljenek gondot, és ha kik kiváltképen akik tanács urakkal, tábla vagy más eximált possessorokkal együtt birnak valamely árendás portiót, vagy possessiót, instructiója szerint arról quietantiát adjon, sarciztatás nélkül, maga is tőlök ratiójának igazítására testimonialist vegyen. Sőt ha hol és kiknek legitima exemptiójok vagy, azokkal is pro ratione quantitalis arendae relaxatae magát hitelesen quietáltassa, az arendának vagy dézmának relaxatiójának való annuentialis leveleket is, melynek a fő és vice árendátorok exhibitatiója alatt kell lenni, alioquin orvosoltatását kívánja, igaz párban lévén hogy ratiójok igazításakor efélék részéről ne liquidáltassanak, a dolognak

valósága ezt kívánván, ha kiket pedig az *articularis* dézma adástól immunitált, azokat ne erőltesse, tartván magát, *juxta app. con. part. 3. tit. 4. art. 7.*

4. Vannak sok puszta falu helyek is, azoknak jól végére menjen, és ha arendások szoktak lenni, szokott arendáját az olyan helyeknek is, azoktól, kik hasznát veszik, megvegye, *juxta app. con. part. 3. tit. 4. art. 6.* Az partiumbeli vármegyék arendájok vagy dézmájokra nézve alkalmaztassa magát, *juxta app. con. part. 3. tit. 4. art. 7.* úgy tudni illik, hogy ha ő már bevett usus szerint az *fiscus* számára jutandó dézmákat, az helyeknek possessori hiba nélkül adminisztrálják, bevenni tartozzék, vagy az arendát ha úgy akarják a possessorok rendelt terminusok szerint.

5. Vannak oly helyek is, melyeknek dézmájok között az papokkal bizonyos dézmájok járván nekik arenda nélkül, az olyanokat azért az ő igazságokban megtartván a *fiscus*-része dézmát ha azon helyek patronusi szokott arendával meg nem váltják, fordítsák a *fiscus* számára, amint hogy az arendák között is ha a dézmát nem redimálják, az mely helyek pedig nem árendások, azokat arenda fizetésre ne erőltesse, és a papoknak is az hol dézsmabéli részök lenni nem szokott, azután is ne adjon, *juxta app. con. part. 3. tit. 7, art. 6.*

6. Eljövén az arenda beszélgetésének és szedésének az *articulus*ban meghatározott ideje, úgy mint sz. György és sz. Márton napok előtt, utánnok is két héttel, ha ki az rendelt helyre az arendát be nem szolgáltatja, az izetlenkedésnek eltávoztatásáért, maga vagy írása által, az kiket illik, találja meg fölöle becsülettel, ha beszélgetésük idejében vegye be. *Juxta. app. con. part. 3, tit. 4, art. 3.* Ha pedig nem az negligensek dézmájokra tartanak számot *fiscus* számára, *juxta app. con. part. 3, tit. 4, art. 4.* Az méh és bárány dézmát el ne engedje senkinek, a régi szokás szerint, azoknak váltó pénzével együtt, *juxta app. con. part. 2, tit. 10, art. 6, sine autem depositione arendae regni,* ha pedig valaki valami dézmához ő nagyságok legitima annuentiájok, vagy az *articulus*ban megirt módon kívül hozzá nyulna, vagy nyulatna, az olyanok ellen procedálni tartozzék, a tisztek által az *articularis* poenát is adminisztrálván, *juxta app. con. part. 3, tit. 4, art. 4.* Egyébiránt ha eféle dolgokban kötelessége iránt való fogyatkozása comperialtatik, maga incurral azon büntetésben, tisztitől is becsstelenségére megfosztatik, *juxta app. con. part. 3, tit. 4, art. 5.* Tudtára legyen az is, hogy valamely portió dézmáját sem magának megváltani, sem másnak megengedni, nem szabados *sub poena fideifragi.*

7. Az emberek csalárdkodások, vagy az maga vigyázatlansága miatt is, fogyatkozások és károk is esheteknek, a dézmálás és az arenda alkalmazhatóságiban, úgy szorgalmataskodjék azért, hogy sem egy, sem más színek és mesterségek alatt, az *fiscus* dézmája vagy arendája proventusában kár és fogyatkozás ne essék, mindenféle őszi és tavaszi leguminákból, bárányokból, méhekből, minden személyválogatás nélkül, mindenektől, ha szinte idegenek lesznek is, az arendás határokon, az arendákkal együtt, vagy váltópénzekkel együtt, az igaz dézmát vagy arendát megvegye, annak idejében és igazságosan, akármi névvel nevezendő dézma, arenda, vagy váltó pénz legyen is, jó lelkiismerettel procurálja, és a dispositió szerint való helyekre adminisztrálja, sőt ha mi

contrabontok és rendes bírságok esnek is, harmadát magának reserválván, két részét fiscus számára adminisztrálja, jó lelkiismerettel minden egyéb proventust, minden nemü articulariter tilalmas excessusokat is eltávoztatván, azon excessusokról írott articularis poena alatt.

8. Magával hordozván az hivatalnak mivolta, az keze alatt és hivatala szerint való gondviselésében forgó mindenféle bonumokról és proventusról való számadást, magát úgy alkalmaztassa, hogy valahonnan és valami dézmával, vagy azért árenda summával akárki minden személyválogatás nélkül tartozik, jó lelkiismerettel felcirkálja, kedvezés nélkül az ő idejében, reája úgy gondot viseljen, és arról való rendes dispositó szerint az alá való ususig és egy pénzig adminisztrálja, az percentumokról, administratiókról, erogatiókról, szolgabíró által interessátus, vagy praetendens hiteles emberek előtt, melyre való hitelesen tett expensája acceptáltatik, a dolgok valóságáról tett igaz testimoniumokkal, commisiókkal, quietantiákkal, és relaxatiókról legitime expedialtatott annuentialis levelek párjával együtt, ratióját karácson előtt két héttel exhibitum alatt sub poena fl. 12 beadni, és ha mi difficultások lesznek, azoknak cum persolutione liquidarum finális eligazítására, specificálván rendesen ratiójában, kitől, ki részéről, és hol, mennyi és micsoda legitima dézmákat és arenda proventust s egyéb bonumokat percipiált, kivel, mint és mi formában kellett relaxálni sub poena articulari per vigorem art. 25 januárii, az főkomornik, vagy praefectus uram forumjára compareálni tartozzék, alioquin reveralisa szerint vétetik executióban dolga, extractust pedig sz. György és sz. Márton napok után, három három héttel mindenekről küldeni sub poena fl. 12. köteles legyen.

Minthogy ember írásban mindeneket nem tehet, szükség, hogy a dolgokra szorgalmasan vigyázzon, az idővel a szükség és az dolgok mivoltához képest következhető alkalmatosságokról valósággal tudósítani el be mulassa, hogy idővel instructiójában nem volt, magát azzal ne menthesse, amikről illik, s kívántatik tudósításához képest veendő válszához magát alkalmaztassa, és ratióját azzal igazíthassa, lelkiismereti csendességével. Isten penig minden jóra segítse. Szolgálatjáért való fizetése per annum lesz készpénz fl. 35.

Eredetije a Magyar Nemzeti Múzeum levéltárában.

SZLAVÓNIA ORSZÁGOS ERDŐRENDTARTÁSA 1747-BEN.¹⁾

Wir Maria Theresia sat. entbitten all und jeden geist- und weltlichen, besonders aber unsern des Königreichs *Slavonien* dan dahin incorporirten Syrmien, dermahligen treuen Insassen unsere kaiserliche und königliche Gnade und Huld zu vor, und geben hiemitt jedermänniglich gnädigst zu vernehmen, welcher gestalten nach unserer in 1745-ten Jahr in diesen Gegenden vorgewesten Incorporations-Commission, dan in Exscindirung den neuen *Donau* und *Syrmischen Saustrohm*

¹⁾ V. ö. erre vonatkozólag *Tugányi K.* Magyar Erdészeti Oklevéltár. II., 100. lapját.